

PAZARTESİ
10
2 nci Teşrin 1941
YIL: 5 SAYI: 1679
Telefon: 23300

SON TELGRAF

EN SON TELGRAFLARI VE HABERLERİ VEREN AKŞAM GAZETESİ

SAYISI
5
KURUŞ
Sahip ve Başmuharriri
ETEM İZZET BENİCE

Türk Milleti Büyük Atasının Manevî Huzurunda Taabbütle Eğiliyor

Uçuncü Ölüm Yılında..

ETEM İZZET BENİCE

İnsan Atatürk'ün ölümünün bugün üçüncü yılı.

Bir kaç yüz yıl sonra yer yüzünün nasıl bir durum, nasıl bir görünüş içinde bulunacağını bilmiyoruz. Fakat, asla bir kâhin iddiası taslamadan yine Türk yazarmının tıpkı tıpkısına bugün olduğu gibi maddedeki Atatürk'ün ölüm yıl dönümünün yasını tutacağını, Türk milletinin Atatürk adını içinde coşan sonsuz saygı bütünlüğü ile anacağını ve mezarı başında bugünkü duygusunun benzerinden zerre kaybetmemiş olarak eğileceğini söyleyebiliriz.

Çünkü, o öyle bir milli bünye temeli kurmuş olarak aramızdan ayrıldı ki, bu temel büyük Türk milletinin ebediyet boyunca tazeliğini, büyüklüğünü sürdürecektir bir temeldir ve onun ruhu da milleti gibi, milleti de ruhu gibi ebedidir.

Ölen Atatürk değildir. Ölen 1881 doğumlu Ali Rıza oğlu Mustafadır. Hattâ Mustafa Kemal bile değildir. Her insan gibi Ali Rıza oğlu Mustafa da ölecekti ve.. Öldü. Mustafa Kemal bir tarihin başlangıcıdır. Fakat, Atatürk.. Türk milletinin ebedi adı, ebedi hüviyeti, ebedi kudret ve kuvvet kaynağı, deha ve ıslık

meşalesidir. Onun ölmesine, Türk milletinin içinden, arasından, ruhundan ayrılmasına ve bölünmesine imkân yoktur. O içimizdedir, kanımızdadır, ülkümüzdedir, beynimizdedir, varlığımızdadır, benliğimizdedir. Onun adı bizim, bizim adımız onundur. O Türk milletinin kendisidir, bu vatanın remzidir, güneşidir, bayrağıdır, ebedi tarihi ve rejimidir.

1881 doğumlu Ali Rıza oğlu Mustafa da bu Atatürk'ü, bu temeli, bu durumu, bu tek ifadeyi bilerek, tanıyarak, milletine, ilerisine inanarak, ve.. O da her Türk gibi milletinin bütünlüğüne:

— Atatürk..
adını vererek öldü. Bu ad tarihten gelişin ve tarih boyunca gidisin ebedi adı, tek adı ve tek andıdır.

Ne mutlu Türke ki:
— Atatürk milletindenim..
Diyebiliyor ve.. Yine ne mutlu Türke ki bugün:

— Sağ olsun İnönü..
Derken Onun şahsında Atatürk Türkiye'sinin bütünlüğünü, yüksek varlığını, ileri durumunu selâmlıyor, O kudrete, O kaynağa, O ruha, O ülkeye sadakatini tazeliyor.

Ettem İzzet BENİCE

Bu Sabah Bütün Yurtta Büyük İhtifaller Yapıldı

Atatürk'ün Aziz Hatırası Anıldıktan Sonra, Heykellerine İhtiram Çelenkleri Kondu

Eminönü, Beyoğlu Halkevleri ile Üniversitede tertip olunan ihtifaller - Mekteplerde..

Ebedi Şefimiz Atatürk'ün ölümünün üçüncü yıldönümü münasebetiyle bugün memleketimizin her tarafında olduğu gibi, şehrimizde de matem ihtifalleri yapılmıştır.

Halkevleri ve halk odalarında ve mekteplerde tertip olunan bu ihtifallere «O» nun fani hayatından ebedi hayata intikal ettiği an olan tam saat 9,05 de başlamıştır.

EMİNÖNÜ HALKEVİNDE

Eminönü Halkevindeki ihtifalde vali namına Vilâyet mektupçusu B. Osman Ergin, Deniz komutanı Tuğgeneral Osman Akaç, Emniyet müdürü muavini Demir, defterdar Şevket, maarif müdürü Tevfik Kut, basın birliği İstanbul şubesi reisi Hakkı Tarık Us ile diğer bir çok zevat bulunmuştur. Evvelâ saat 9,05 de Halkevi reisi B. Yavuz Abadan kürsüye çıkarak Atatürk'ün üç yıl evvel tam bu dakikada aramızdan ebediyen ayrıldığını söylemiş ve hatırasına hürmeten 5 dakika tâzim sükûta davet etmiştir.

YAVUZ ABADANIN NUTKU

Ayakta derin bir huşu ve saygı içinde yapılan bu tâzim sükûttan sonra B. Yavuz Abadan kürsüye çıkarak bir nutuk söylemiştir. Mumaileyh nutkunda:

«Büyük inkılâpçı, ulular ulusu Atatürk'ün ebediyete intikalinden beri üç yıl geçmiş bulunuyor. Bu zaman içersinde göğsümüzde

BEYANNAME

İNÖNÜ Millete Söylüyor

Atatürk'ün ölümünün ertesi günü, Büyük Millet Meclisinde İsmet İnönü değişmez Millî Şef olarak Cumhurbaşkanlığına intihap edildikten sonra, Türk milletine aşağıdaki beyanatı negretmişlerdir:

Ankara 11/11/1938

Büyük Türk milletine;
Bütün ömrünü hizmetine vakfettiği sevgili milletinin ihtiram kolları üstünde Ulu
(Devamı 7 nci sahifede)

düğümlenen hicranın sızısı eksilmedi, arttı. Her gün daha derinleşen ve tazelenen bir yara halinde ayrılığın gönüllerimize

doldurduğu acı eksilmedi, çoğaldı. Üç yıl önce yaş ve hicrîkattan ibaret bir ızdırap çağlayan halinde Atatürk'ün mübarek nâşını ebedi istirahatgâhına teşvi eden aynı geniş ve içli Türk kalabalığı, bugün de bir ibadet vechi içersinde Onun manevi huzurunda el bağlamış, bütün varlığı, benliği ve kalbi ile mukaddes hatırasını taziz ediyor. Şu dakikada Türk milliyetçilik imanının bütün kültür mabedleri, ruhları kutsal bir ödevin heyecanı ile kanatlanmış Türk evlâtları ile dop doludur.»

Diye başlamış ve hakikatte Atatürk'ün bugün dünden daha ziyade aramızda olduğunu, bu âlemi terkeden iki Mustafa Kemal'den fani olanın et ve kemikten yaratılan olduğunu, fikir ve duygu Mustafa Kemal'in ebedi bir cevher halinde içimizde, kâfımızda, gönlümüzde her gün daha çok yerleştiğini tebarüz ettirmiştir.

B. Yavuz Abadan sözlerini şöyle bitirmiştir:

«Türk yurdu üzerinde mukaddes bir siyanet hâlesi gibi bekleyen manevi varlığın ruhlarımıza doldurduğu huşu içersinde, sana lâyık olmak kararı kat'isini vermiş insanların huzur ve emniyetinde milli haklarına zorlu bir kıskanç-

(Devamı 3 üncü Sahifede)

Yeni Tefrikamız

BALKAN

Harbinde

Deniz Harplerini Niçin ve Nasıl Kaybettik ?

Deniz harp tarihinin en heyecanlı ve en kanlı sahnelerini bütün açıklığıyla ortaya koyan bu eseri, tarihi yazılarıyla tanınmış müderris ve muharrir arkadaşlarımız **RAHMI YAĞIZ**

«SON TELGRAF» için hazırladı.

Bu eserde Balkan deniz harplerinin imroz ve Mondros safsahlarının cereyanına ait bütün teferruat arkadaşımızın selis ve sürükleyici kaleminden okuyacak, heyecan ve zevkle takip edecekleriniz..

Tefrikamızın anket kısmında o harbi yaşayan yüksek rütbeli denizcilerimizin hatıra ve kanaatlerini de bulacaksınız.

Yarın Başlıyoruz

Ankarada Bu Sabahki İhtifal

Millî Şef, Atatürk'ün Makbelerini ziyaret etti ve bir çelenk koydu

Ankara Halkı Büyük Kurtarıcının Muvakkat Makbelerini ziyaret ediyorlar

Bu Akşam Radyoda «O,, nun Sesini Dinliyeceğiz

Ankara 10 (Telefonla) — Ebedi Şefimizin aramızdan ayrılışının 3 üncü yıldönümü münasebetiyle tekml Ankara halkı sabahtanberi akın akın Etnografya müzesine giderek bugün umuma açık bulundurulmakta olan Ebedi Şefin makberesini ihtiramla ziyaret etmekte dirler.

Sabahleyin Millî Şef ve Başvekilimiz Vekillerimiz de makberezine ziyarette bir çelenk koymuşlardır. Yine sabahleyin tam saat 9,05 de Halkevimizde de büyük bir ihtifal yapılmıştır.

Ankara radyosu milli yas günümüz münasebetiyle bugün ajanslardan başka neşriyatını ta-

(Devamı 3 üncü Sahifede)

Bugünkü iç ve dış haberlerimiz 2 nci ve 3 üncü sahifede

Atatürk'ün Türk camiasının göğsünde kendisine karşı ne kadar muhabbetli, vefalı bir yer tutmuş olduğunu anlamak için şu resimlere bir göz atmak kâfidir.

10 İkinciteşrin

ATATÜRK EBEDİYETE NASIL İNTİKAL ETTİ?

10 İkinciteşrin.

Bugün, bütün memleket tek bir kalb halinde, iki yıl evvel ebediyete göçen Büyük Şef Atatürk'ün aramızdan ayrılışı hatırasını sızıyarak anıyor.

Cumhuriyetin kurucusu, büyük inkılapçı Atatürk, tam üç yıl evvel bugün, sabahın ilk saatlerinde, dokuz beş gece Dolmabahçe Sarayındaki hususi dairelerinde ebediyete intikal etmişti.

Hayatının son dört ayını yaktakça geçiren Atatürk'ün ebediyete intikali de muazzam bir hâdisse, muhteşem bir acı olmuştu. tedavi hey'eti arasında bulunan ve Ebedi Şefin gözlerini ellerile kapatan Profesör M. Kemal Öke, bunu şöyle anlatır:

— 10 Temmuz Bayramı günü Acar motorile Savarona yatından ayrılarak Floryadaki deniz köşküne giden ve dönüşte Boğaza kadar gezintiyi uzatan Atatürk; o gün fazlaca yorgunluktan dolayı yatağa düştü. Tedavi hey'etinin bütün çalışmaları boşa gitti. Büyük hasta gemideki dairelerinde yattakça kalyorlardı. O gün muvakkat koma ile nihayet bulan ilk krizi geçirdiler. Baştabip Neş'et Ömerle mütehasşis doktor Fisen, ge büyük hastamızın Sarayda, gemidekinden daha iyi tedavi edileceğini ileri sürerek kendilerinden saraya avdet için müsaade aldılar. 31 Temmuz akşamı saraya avdet olundu.

Sarayda geçen ve avdetten ebediyete intikale kadar süren üç ay on günlük tedavi müddetinde de artık iyice anlaşılmıştı ki büyük hastamız hastalığın tabii seyrenden kendilerini kurtarmıyarak değişmeyen neticeye ağırlı, ağır irtihale doğru gidiyorlardı.

Tıbbın bütün icapları, büyük hastanın siroza karşı mukavemeti, fevkalâde bir azimle iyi o. tacağına dair nikbinliğinin son dakikaya kadar değişmemesi müthiş neticeye doğru ilerleyişi durduramıyordu.

İkinciteşrinin haftasında ikinci defa su alma ameliyesine başvurulmuştu. Bunu, bizzat Ebedi Şef emretmiş, yattık, ilk defa suyu ben aldığım için o gün Gülhanede derste bulunduğum sırada saraydan beni aramışlar, bulunmamı gecikince Ebedi Şef suyun alınmasını M. Kâmil Berk'e havale etmiş, ikinci su da alınmıştı.

Bu suyun alınmasını müteakip Ebedi Şef'te muvakkat bir neş'e ve ferahlık görülmüş, ıztırapı dinen Atatürk, etrafındaki zevatla görüşmüş, Başvekil Celâl Bayar'ı kabul etmiş, hattâ bir de kahve istemiş ve içmişti.

Fakat çok az süren bu neş'e'nin arkasından yeni bir krizin izleri belirmekte gecikmemişti.

Akşam üzeri saraya geldim, gündüz arandığımı ve suyun alındığını öğrendim.

Büyük hasta, o gece son krize tutulmuştu. Bu kriz uzun sürdü. Müdavi ve müşavir hekimler, tıbbın bütün icaplarına başvurarak elbirliği ile krizi önlemeye çalıştı. Hastalık sona doğru iler-

Yazan: Rahmi YAĞIZ

liyor, yakın ve büyük bir felâketin belirmesine dair bütün âlâmetler apaçık görülmüyordu.

8 Sontesrinde üç günlük bir seyr-i müteakip komaya mevkiini terkeden kriz nihayet bulmuştu.

Büyük hasta gittikçe artan bir dalgınlığın pençesinde, derin bir sükûta gömülü olarak sık sık nefes alışlarla mukavemetin son haddile hastalığı yenmiye çalışıyordu.

Artık iş işten geçmiş, aylardan beri korku içinde hatılanan netice gelip çatmıştı.

Günde dört defa büyük hastanın vaziyeti hakkında komünike nesrolunuyor, her muayenede ise komanın derinleştiği, ölümün soğuk bir kanat gerişile dalıredeki bütün ümitleri yeşil neticeye götürdüğü aşikâr farkolunuyordu.

8 Sontesrinin gecesi komanın artışı ile devam etti. Ertesi sabah koma zail olursa büyük hasta bu krizi de muvaffakiyetle atlarmış olacaktı. Fakat bu, pek zayıf bir ihtimaldi. Herkes bu ihtimalin tahakkukunu beklerken ertesi sabah komanın devam ettiği, yirmi dört saati tecavüz edili de artık en uzak ve en ufak ümitleri de ortadan kaldırıyordu.

Gün, aynı şekilde geçirildi. Geceleri ikişer hekim büyük hastanın yanında kalacak şekilde aramızda bir de nöbet tanzim emişti. Nöbetten çıkan hekimler, büyük hastanın dairelerine bitişik salonda bekliyen arkadaşların yanında kalyor, sarayda hemen hiç kimse uyumuyordu.

Her dakika bizi, kat'i ve soğuk neticeye doğru yaklaştırmak duyduğumuz derin eza ile sabahı ettik. nöbet sırası bendeydi. M. Kâmil Berk ile birlikte büyük hastanın başucunda beklemeye başladık. Saat sekizden itibaren komanın artmaya başladığını farkettik. Bu sırada Atatürk'ün kaç olduğunu sordular. Cevap verdik. Anlamadılar, suali tekrarladılar. biz de tekrar söyledik. Bu soruş komanın derin tesiri altında oluyordu.

Saat dokuzu beş geçiyordu. büyük hastanın başında bir hareket görüldü. Binbir inkılâbı gevresinde canlandıran bu Büyük Baş, yastıktaki mevkîinden kalktı, sağ taraftan sola doğru bir dönüş yaptı, gözler açık ve en iri şekilde bakışlarını üstüme doğru çevirmişti. yalnız ona mahsus olan ve enerji dolu bir ışıltı ile parıldayan o bakışlar, başın yastığın öbür ucuna varışla bulundugu noktaya mihlandılar. Derin bir şekik... Artık Atatürk'ün ebediyete intikal ettiği anlaşıldı.

Ellerimle gözlerini kapadım. M. Kâmil Berk ile birlikte çene-yi bağladık. Gözlerimiz yaşarak bu feci neticeyi dışarıya bildirdik.

Bizim odadan çıkışımızı görenler işi anlamışlardı. Sarayda de-

rin bir matem havası koptu. Bayrağın hemen yarıya inmesiyle başlayan gözyaşları her an artan bir şiddetle bütün memleketi kaplıyordu...

Üzerinden üç uzun yıl geçtiği halde hatırası bütün tazeliği hepimizin kalbinde yaşayan Ebedi Şef Atatürk bugün ebediyete intikal etmişti. bütün bir milleti tek bir kalb şeklinde acıyla sızlatan o hâdisse her sene bugün matem ihtifalleriyle anılmaktadır.

Kurduğu Cumhuriyetin etrafında tek vücut olan on sekiz milyon kalbindeki büyük mâbedine çekilen Atatürk, cihan durdukça orada, aramızda yaşayacaktır...

Rahmi YAĞIZ

Atatürk muvaffak olacağını biliyordu

Bir Amerikalının sualino cevap

Atatürk Sivas ve Amasyada teşkilâtını kuvvetlendirmeye çalıştığı sıralarda, Amerikan yardım komitesinin şark şubelerini teftişe gelen General Harbord kendisiyle konuşmuştur. Aşağıdaki fıkra bu konuşmadandır:

Realist Amerikalı, endişeli bir gözle bakarak Atatürk'e sordu: — Peki, ya muvaffak olamazsanız?

Atatürk'ün cevabı basittir: — Bir millet, mevcudiyet ve istiklâlini temin için tasavvuru kabıl olan her teşebbüsü ve fedakârlığı yaptıktan sonra, muvaffak olur. «Ya muvaffak olmazsa?» demek o milletin ölmüş olduğuna hükmetmek demektir. Şu halde millet yaşadıkça ve fedakârlığa devam ettikçe muvaffak olmama imkân yoktur.

Atanın Ölüm Haberi Marsilyada Nasıl Karşılandı...

Yazan: Hikmet Nisan

fesör Fisenje'yi, Atatürk'ü muayene için İstanbul'a çağırışlar, dün gitmişti...

Bilmediğimiz, fakat herkesten önce bizim bilmemiz lazım gelen bu haberi kendisinden duymuş olduğumu belli etmek için, münasip bir mukabele ile iktifa ettim. Fisenje gibi namdar bir mütehasşısın İstanbul'a çağırılması, hastalığın derecesini ve «büyük dertlere büyük devalar» aramakta olduğunu bariz bir şekilde isbat ettiğinden, o gece öğrenmek şöyle dursun, ziyafet ve ziyafeti takip eden balo, bize zehir olmuştu...

Ertesi günkü Paris gazeteleri Fisenjer'den bahsettikleri gibi, onu müteakip Berlin ve Viyanadan gelen gazetelerde de hastayı konsültasyon için meşhur Alman Profesörü Bergman'ın Berlin'den, mütehasşıs Profesör Epinger'in de Viyanadan davet olundukları ve Fisenjer'le İstanbul'da buluşacakları bildiriliyordu.

Artık tereddüde ve hislerimin zini bizi daima müsbet düşüncelere sevkeden seyrine kapılmışı mahal yoktu. Hakikat, bütün dehşet ve ihtisamla karşımıza dikilmiş, elim bir vâkıa halini almıştı. Buna rağmen biz, yine kendimizi avutmaya devam ediyor ve tevekkülü bırakmıyarak «inşallah»larla, Tanrıdan O'nun için şifalar umuyorduk...

Böylece altı ay geçirdik... Kasvetli, karanlık, mağnum bir gün.

10 İkinciteşrin sabahı... Başkonsolosluğumuzun, sabah akşam namaz kılan, Trablusgarp, temiz kalbli, özü sözü doğru Türk oğlu Türk bir kavası vardır. Küçük odasının yegâne ziynetini, duvardaki Türkiye haritası, Trablusgarp harbinde şehit olan babasının resminin yanına astığı Atatürk'ün ve İsmet İnönü'nün resimleri teşkil eder. Bedbaht bir talin sevkile küçük yaşıda yetim kalan ve bir hayli maceradan sonra kendini Marsilyada bulan bu zavallı gencin fikri ve zikri, hiç görmediği vatanına avdetle vazifesi askeriyesini ifa etmek ve Türk seması altında yaşamaktır. Bu imkânların münasip bir zamanda kendisine verileceğini bildiğinden, bana karşı büyük bir muhabbet ve samimiyetine şüphe etmediğim hislerle bağlı idi.

O gün, vazifemin başına henüz gelmişim ki, Ahmet, getirdiği gazeteleri bırakıktan sonra, hilâfı mutak, karşında dikildi, durdu. Sevimli esmer çehresi, derunî bir melâlin tesiri altında sararmış, parlak küçük gözlerini nem bürümüşü.

— Ne var Ahmet?.. Titrek bir sesle cevap verdi: — Beyefendi, dedi, bu gece rüyamda Gazi Paşayı gördüm. Ağır hasta idi. İstanbul'un her tarafı karanlık, sokaklar kalabalıktı. Herkes ağlıyor, vah, vah, diyor...

— Ahmet, dedim, rüyalar umumiyetle makûsen tabir olunur. inşallah iyi olacak, sen de İstanbul'a gittigin vakit Onu göreceksin. Her namaz kıldığında dua etmeyi unutma...

Saat on buçukta telefon çalıyor. Muttarî ve devamlı ihtilâllardan uzak bir yerden çağırıldığımızı anlıyorum.

— Hayırdır, inşallah... Paris. Makine başında bizzat Sefir Suat Davaz, kesik cümlelerle meşum haberi veriyor. Aca-ba ben mi yanlış anlıyorum? Tekrar ettiriyorum; aynı kelimeler, aynı cümleler:

— Atatürk bu sabah dokuzu beş gece Rahmeti Rahmana kavuşmuştur. Milli matem yapılacaktır, lazım gelen tedbirleri alınız. bilâhare mütemmim malûmat verilecektir...

Makine başında donakalmışım. — Ah, Ahmet, keşki görmiyeydin o rüyayı!..

Hepimiz, bilâistisna hepimiz, Onun ebedi olduğuna, bir çocuk saffetile inanmış gibiydik. Onu güneş sanıyorduk ve güneşin de lâyetmut olduğunu biliyorduk. Ne yazık ki ummadığımız bir anda, zalim hakikatle karşılaşılıyor ve insanların - hattâ Atatürk de olsalar - öleceklerine inanmak zaruretinde kalyorduk...

Haber, yıldırım sür'atle Marsilyaya yayıldı. Sancak direğimizin sıyahla krep lenip, bayrak yarıya indirildi. Biz müteakip komşumuz Yrnan Başkonsolosluğu da aynı hareketle matemimize iştirak etti.

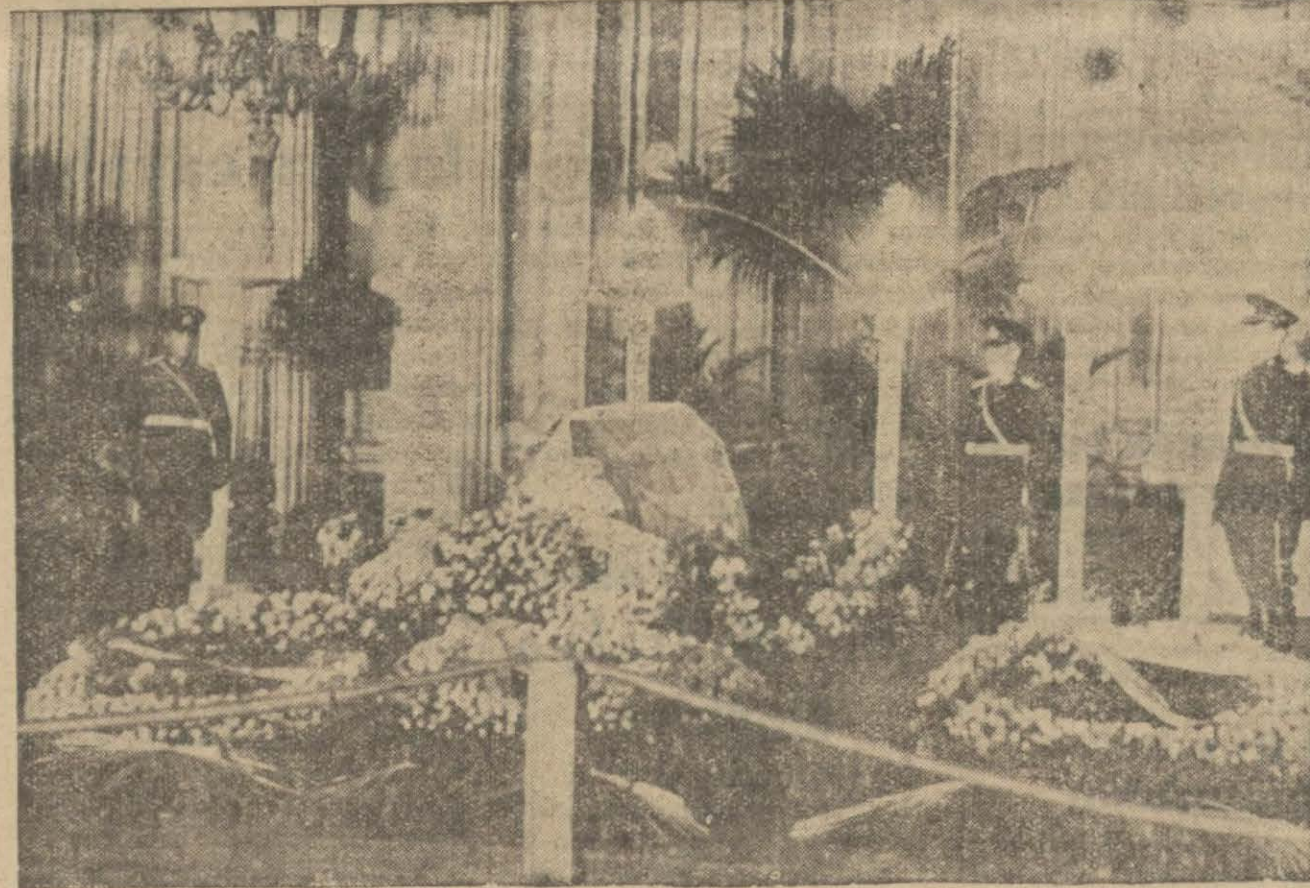
Müddet sonra, vilâyet, belediye ve konsolosluklarla ticaret odası, tıp fakültesi, umumî postane gibi resmi binalar matem âlâmı olarak bayraklarını aynı tarzda astılar. Taziyet telgrafı getiren müvezziler, bütün gün konsolosluk ile postane arasında mekik dokudular. Telefon, hiç durmamasına, bize, tanıdık ve tanımadık birçok seslerin teessür ve taziyetlerini yetiştirdi.

Öğleden sonra, Vali, Mıntaka Kumandanı General, Tulton, Üs-sübahri Kumandanı Amiral, Belediye ve Ticaret Odası Reisi, Müddeiumumi, Tıp Fakültesi Rektörü, yerli ve cenabi gazeteciler, Genel Konsoloslar ve Vite konsüller, vapur şirketleri umumî müdürleri, isimini cismini bilmediğimiz daha birçok zevat, birer birer gelip beyanı taziyet ettiler. Marsilya Türk kolonisi de, yaşlı lim resmîkabalde bizimle birlikte bulundular.

Bir aralık düşündüm: Sindi şu anda, içinde matem havası esen bu binada, milli teessür ve acı duyularımıza iştirak eden 170 vatın hepsi, evet hepsi, bu gün evvel yine bu binada Bayramımızı tebrike gelmiş ve sabahatıberi ebediyete kavuşan o büyük adamın şeref ve sıhhatine kadeh kaldırmışlardı...

Yarabbi!.. Hayat, ne garip tezadlarla dolu ve temenni ile...

— Ahmet, dedim, rüyalar umum-

Atanın aziz vücudunu taşıyan tabut Dolmabahçe sarayının mera sim salonuna konduktan sonra

Atatürk'ün Orduya Son Mesajları

(Kurduğu Cumhuriyetin 15 inci yıldönümüne rahatsızlığı dolayısıyla iştirak edememiş olan Atatürk, Ankara'da yapılan merasim dolayısıyla orduya bağışlığını, inananı ve takdirlerini gönderdikleri aşağıdaki mesajla bildirmişlerdir:)

Zaferleri ve mesaisi insanlık tarihine başlayan, her zaman zaferle beraber medeniyet nurlarını taşıyan kahraman Türk ordusu; memleketini en buhranlı ve müşkül anlarda zulümden, felâket ve musibetlerden ve düşman istilâsından nasıl korumuş ve kurtarmış isen, Cum-

huriyetin bugünkü feyizli devrinde de askerlik tekniğinin bütün modern silâh ve sıtaları ile mücehhez olduğun halde vazifeni aynı bağlılıkla yapacağın hiç şüphem yoktur. Bugün; Cumhuriyetin on beşinci yılını mütemadiyen artan büyük bir refah ve kudret içinde idrak eden büyük Türk milletinin huzurunda kahraman ordu, sana kalbi gükranlarını beyan ve ifade ederken, büyük ulusumuzun ıhtifal hislerine de tercüman oluyorum.

Türk vatanının ve Türülük camiasının şan ve şerefini dahili ve harici her türlü tehlikelere karşı korumaktan

ibaret olan vazifeni her an ifaya hazır ve âmade olduğuna benim ve büyük ulusumuzun tam bir inan ve itimad vardır. Büyük ulusumuzun orduya bahşettiği en son sistem fabrikalar ve silâhlarla bir kat daha kuvvetlenerek, büyük bir feragati nefis ve istihkârı hayat ile her türlü vazifeyi ifaya müheyya olduğunuzu eminim. Bu kanaatle kara, deniz, hava ordularımızın kahraman ve tecrübeli komutanları ile subay ve eratını selâmlar ve takdirlerimi bütün ulus muvacehesinde beyan ederim.

Cumhuriyet bayramının 15 inci yıldönümü hakkınızda kutlu olsun.

(Devamı 7 nci sahifede)

Atatürk İsmet İnönü ve Vekillerle tayyare sahasına teşrif ediyorlar (19/6/1936)

ATATÜRK'TEN HATIRALAR

İLK BAHTLI MEHMETÇİK

Silâhımızı elimizden aldılar, toprağıma giren düşmanı şimdi ben neyle öldüreyim?

Samsuna çıktığı zaman, üstü başı yırtık, paçaları patlak, silâhsız bir nefer gördü. Yüzünün rengi bakıra dönmüş bu asker, ağlıyordu. Atatürk:

— Asker ağlamaz arkadaş, dedi, sen ne ağlıyorsun?

Nefer irtikdi, başını kaldırdı. Bu sesi tanıyordu ve bu çehre ona hiç de yabancı değildi. Hemen doğruldu, Anafartadaki kumandanı çelik vay gibi selâmladı.

O, sualini tekrar etti:

— Söyle ne ağlıyorsun?

İç Anadolu'nun yürekli çocuğu içini çekti:

— Düşman memleketi bastı. Hükümet beni terhis ediyor. Silâhımızı elimizden aldılar. Toprağıma giren düşmanı şimdi ben neyle öldüreceğim?

Büyük kumandan:

— Üzülmeye çocuğum, gel benimle, dedi ve Samsun deposundan nefer silâh verildi. Atatürk'ün yanına katılan ilk bahtlı Mehmetçik budur.

Bulunur kurtaracak...

Bursayı bir ziyaret gününde

1922 kış... Atatürk Bursa'da... Bursalılar Büyük Kurtarıcılarını alkışlıyor, kucaklıyor, bağrılarına basıyorlar. O, bir hatırasını anlatıyor:

— Arkadaşlar, Bursa istila edilmişti. O gün Büyük Millet Meclisinin kubbesi hicrîkılarla çinliyordu. İçlerinde ağlamaktan memnun olan bir tek insan varsa, o da bendim. Bir hatip arkadaş kürsüden feryat ediyordu:

Vatanın bağına düşman dayamış hançerini

Yok mudur kurtaracak bahtı kare maderini

Yerinden fırladım:

— Yanlış söylüyorsunuz, dedim ve:

Vatanın bağına düşman dayamış hançerini

Bulunur kurtaracak bahtı kare maderini

Diye ben de haykırdım.

GENÇLİĞİN TAHASSÜSLERİ

Atamız Ölmedi. O, Bütün Kalplerde Yaşıyor Ve Ebediyete Kadar Yaşıyacaktır

Yazan:

Vahdettin Atatüre

En büyük Atamız, zamanın Türk milletine yalnız bir kere bağışladığı en büyük varlığı bugün kaybedeli tam üç sene oldu. 10/11/1938 günü saat 9,05 de bütün Türkiye, bütün cihan, tarihte altın sayfaları açan, kahramanlık destanı saçı O, büyük varlığın kaybının verdiği acı tecessürle hicrî, hicrîye ağladı, bütün insanlık ağladı.

Felâkete çok geç inanılır, fakat çabuk alışılır.

Denilen ata sözü o gün kıymet ve ifadesini kaybetti!.. Atamızın aramızdan ayrılmasına beşer yüreği değil, tabiat dahi o büyük eserinin kaybolması dolaylı ağlamamıza tahammül edemedi. Bu büyük kayba alışmak Türk milleti için mümkün müdür?..

Beşer dehasının, insanlığın, faziletin timsali, tabiatın Türk milletine büyük armağanı Büyük Atamız da hepimiz gibi fani idi ve faniyle karıştı! Fakat şu farkla, adı yoktan yarattığı yasaattığı büyük bir sulh ve sükûn

ni bütün cihana duyurdu, kapitülasyon denilen lanet halkasını kırdı. Fena zihniyet ve idare ile geri bırakılmış Türk cemiyetini, en kısa yoldan insanlığın en mükemmil ve en temiz zihniyetleri, le modern bir devlet haline getirmek, Onun başlıca kaygısı olmuştu.

Teşkilât esasiyemizde ve bugün hizmet başında, irfan muhitinde ve geniş hak içinde bulunan vatandaşlarımızı vatanlarında yetişmiş olarak milliyetçi, laik, halkçı, inkılâpçı, devletçi, Cumhuriyet bize, bütün evsafı ile Atatürk'ün en kıymetli emanetidir.

Ey Trük, bu kıymetli emaneti benliğinde, damarlarında dolaşan asil kanında sakla ve onun bekçisi ol...

Milli Şefimiz İsmet İnönü ile beraber tekrarlıyalım:

— Devletimizin bânisi ve milletimizin fedakâr, sadık hâdimi, insanlık idealinin aşık ve mümtaz siması, eşsiz kahraman Atatürk! Vatan sana minnettardır.

O KAPKARA GÜNDE...

En Zor İnanılan Hâdise Atatürk'ün Ölümü Olmuştu

Çünkü O, Ölümün, Sükûtun, Cansızlığın Zıddı İdi, Bir Hayatiyet Ve Hareket Kaynağı İdi

Muvakkat kabir önünde gençliğin bir ihtiram vakfesi

Yazan: REŞAT FEYZİ

Bugün, üç sene bitiyor. Bir perşembe sabahı idi. 10 İkinciteğrin 1938.

O gün, İstanbul, her zaman-kinde daha durgun, kederli ve sıkıntı içinde idi. Şehrin surları, sanki, bu eski beldeyi boğazından sıcağı gibi, gittikçe darlaşıyor, Halic'in suları daha çok mecalsiz akıyor, Marmara, o sabah güneşi görmek istemiyormuş gibi gözlerini kapatıyordu.

Sarayburnundan, ta Kavaklara kadar, bu tarihi ve emsalsiz su yolu, ilk defa o sabah neşesini ve güzelliğini kaybetmişti. Üzerinden geçip gidenlere, istemiyerek yol veriyordu.

Dolmabahçe Sarayının muazzam gölgesi, surlarda küçücük görünüyor.

Bu sabah; ya sular berrak değil, ya güneş parlak değil, ya bu ufuklar, her zamanki safak değil...

Dile kolay: Ata, Büyük Ata göçüp gidiyor bu sabah.

Yeryüzünün canlı, cansız her

kalkacağına iannımasın. Çünkü, o ölümün, sükûtun, cansızlığın zıddı idi. Ata, bir hayatiyet ve hareket kaynağı idi.

varlığı bu göçüşün verdiği hayret ve şaşkınlık içinde bunılıyor. Sokaklarda çocuklar, ihtiyar kadınlar, taze kızlar, gürbüz delikanlılar, bu sabah, bir başka türlü yürüyorlar. Adımlar, âdeta, birbirine dolaşıyor, sendeliyorlar gibi.

Şehin günlük hayatında yaşamama emaresi ne az?

Kara haber, İstanbul sokaklarını dolaşınca, bu sabah, neden bu koca şehrin bu kadar mecalsiz ve cansız uyandığı anlaşıldı.

Dile kolay:

Ata, Büyük Ata göçtü, gidiyor.

Bütün insan başları avuçlar arasında, şakaklar sıkılıyor; bir inanmamak isteyiş var.. zihinler dğünk ve perişan.. herkes birbirine aynı suali soruyor:

— Atatürk öldü mü?

— Atatürk ölü mü?

— Sahi Atatürk öldü mü?

İstanbulun en zor inandığı hâdise Atanın ölümü oldu.

O sabah, İstanbul ufuklarında bulutlar kat kat olmuştur. Başbaşa vermiş insanlar gibi, bu harikulâde yeryüzü hâdisesinin gökyüzündeki aksilerinden titrer gibi idiler.

O sabah, herkes, mırıldanır gibi konuşuyor:

— Saat dokuzu beş geçe öyle mi?

— Evet...

O günden sonra, yelkovanla akrebin zaman işaretine düşman kesildik.

Onun da, o Büyük Adamın da, son söylediği kelimeler arasında 'saat' var. Sordu:

— Saat kaç?..

Atanın hastahgını hep biliyorduk. Bilmiyen var mıydı? Fakat, tek insan yoktu ki, onun iyi olup

O sabah, saat dokuz buçuktan sonra, şehir sokakları, kimseler yokmuş gibi sessizleşmişti. Adım atarken, gürültü çıkarmamaya dikkat ediyorduk.

Gözlerde fer yok.. Bakıyoruz, fakat görmüyoruz. Zihinlerimizde onun hayali.. Bütün göz bebekleri bu hayalin gerçevesi ve kadrosu ile kucaklaşıyor.

Dünyada, seyredecek başka ne var ki?..

Dünya, o gittikten sonra, göz aşabını yormağa değer mi?

İstanbul gökleri, sanki, gittikçe daha çok alçalıyor. Göğüslerimiz dar. Güçlkle nefes alıyoruz. Boğazımızda takılan bir şey var. Şakaklarımız zonklıyor. Bu sabah nabzımız daha hızla atıyor. İçimizde bir hararet var. Dilimiz kuru, yanıyoruz.

O sabah, Atatürk çocuklarını, mektep kapılarında durup ta seyredeydiniz. Bir vaveylâ, bir hicrîk ve çığlık tufanı halinde damda dağın konuşuyorlar.

— Nereye, neden gidiyorlar?

— Ata ölü.

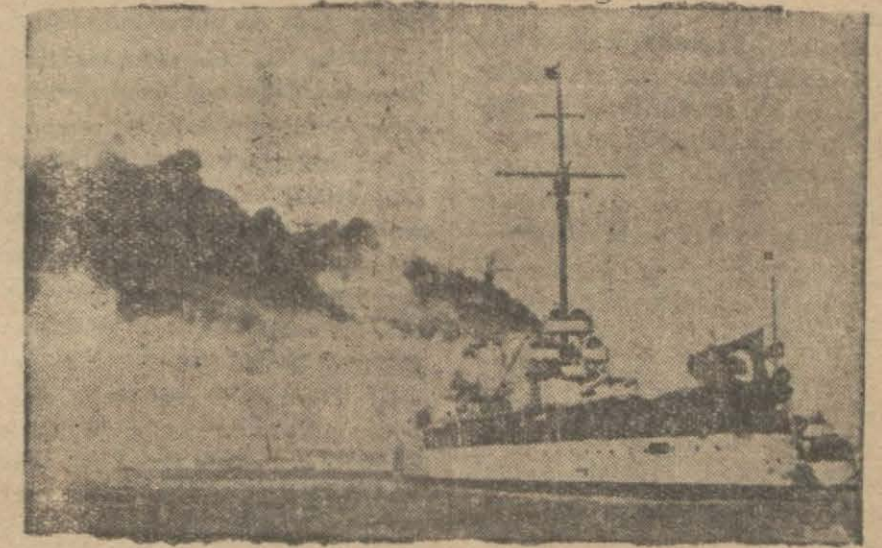
Çocuklar büyük Atasız kaldı.. Göz yaşları sicim gibi iniyor. Yavruların sarı yüzü, Atanın kabarttığı göğüsler üzerinde küçücük kalmış!

Talıhsiz İstanbul!

İstanbul, İstanbul olah, ilk defa o sabah pişman olmuştu.

Herkes konuşmak ihtiyacında.. Fakat ne söylemeli, nasıl söylemeli, kime söylemeli? Ne söyleyecek, ne dinleyecek insan var.

Benim kalbimdekini o, onun kalbini ben biliyorum. Birbirimize aynı şeyleri anlatacağız, aynı (Devamı 6 ncı sahifede)

Donanma Atatürk'ü takip ediyor

Onun aziz vücudü Dolmabahçe'de top arabasına konarken

MUSTAFA KEMAL NASIL YETİŞTİ ?

Atatürk'ün Teşkilâtçılığı ve Mücadeleciliği Daha Mektep sıralarında başlamıştı

İlk ve orta tahsili - Harbiyeye geçtikten sonra - Erkânıharp yüzbaşısı olarak mektebi bitirince - İki ay mevkufiyet - Suriyeye beşinci orduya gönderiliyor - Siyasî hayatta ilk faaliyetleri - Şamda İttihat ve Terakkinin bir nüvesi - (Vatan ve Hürriyet Cemiyeti) kuruyor - Çalışmak için en müsait muhit Makedonya - İzinsiz Selâniğe kaçış - İki cemiyetten bir (İttihat ve Terakki) cemiyeti doğuyor Meşrutiyet inkılâbından sonra...

Mustafa Kemal 1880 de Selâniğe doğmuştur.

Babası rüsumat memuru iken, bu memuriyetten çekilerek ke-reste ticaretle iştigal eden Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanımdır. Daha küçük yaşta iken babasını kaybederek, yetim kalmış olan Mustafa Kemal annesi Zübeyde Hanım büyümüş ve yetiştirmiştir.

Mustafa Kemal ilk tahsilini Selâniğe Şemsi Efendi mektebinde ikmal ettikten sonra, orta tahsilini Selânik Mülkiye ve Askeri Rüştiyesinde yaptı. Daha Mülkiye Rüştiyesinde iken, Mustafa Kemal hususi bir istidat göster-miye ve hocalarının dikkat gözlemlerini çekmeye başladı. Bu istidadı bilhassa riyaziyyede, edebiyatta, taktir ve talâkatta tebarüz ediyordu.

Mustafa Kemal'in asıl adı yalnız Mustafa iken, gösterdiği hususi istidadı ifade için, riyaziye hocası Mustafa Efendi, onun adına Kemal adını da ilâve etmiş ve bundan sonradır ki, Mustafa Kemal adını almıştır.

Mustafa Kemal rüştiyeden sonra, Manastır Askeri İdadisine girdi ve burasını muvaffakiyetle ikmal ederek, 1 Mart 1315 (14 Mart 1899) de Harbiye Mektebine geçti. Bu mektebi 317 (1901) de bitirdi ve Erkânıharbiye namzet sınıflarına ayrıldı.

Mustafa Kemal mektep hayatının bu safhasında evsaf ve ı-biliyetinde büyük bir inkişaf göstermeye başlamıştı. Daha o zamanlarda dahi kendisini daima memleketin vaziyeti ile alakadar görür, o vaziyetlerdeki vehamet, ferahatları tahli ve tenkid eder, buna dair fikir ve kararlarını muhitine telkin etmeye ve kabul ettirirdi. Esasen kabinde memleket duygusu yaşayan basit görüşlü insanların dahi görülebilecekleri idari fenalıklar, bilhassa orduda ve dolayısıyla Harbiye Mektebi muhitinde büyük bir hassasiyet ve ızdırıp uyan-dırış bulunuyordu.

İşte böyle bir muhitte Mustafa Kemal, akluseline dayanan ve memleketin selâmetini istihdaf eden telkinleri, bir taraftan arkadaşları arasında kolaylıkla ve çabuklukla canlı ve heyecanlı bir memleket kaygısı ve itimat havası uyandırmış, fakat diğer taraftan da resmî makam ve elemanların şüpheli nazarlarını çek-meye başlamıştı.

Mustafa Kemal'in mektepteki faal teşebbüsleri arasında gazete neşri ve bir sandık teşkilâtı vardı. Bu sandık teşkilâtından maksat: Arkadaşların haftalık paralarından muayyen bir miktarı sandığa yatırmak ve bununla parasız arkadaşlarına yardım etmek ve Avrupadan gazete ve kitap getirtmek idi.

Erkânıharp Yüzbaşısı olarak mektebi bitirdiği Birincikânun 320 (1904) de bu teşkilât hükûmetçe duyuldu. Mustafa Kemal arkadaşlarıyla beraber Harbiye Mektebinde tevkif edildi ve iki ay kadar mevkuf ve bu müddet zarfında Yıldız Sarayında birkaç sorguya maruz kaldı. Bu vaziyetin neticesi olarak Üçüncü Ordu-

ANNESİ ZÜBEYDE HANIM

yu istekli iken, diğer arkadaşlarıyla beraber, Suriyede bulunan eski Beşinci orduya gönderildi.

UMUMİ HARPTEN EVVELKİ SİYASİ HAYATI

Mektebin dar ve sıkıntılı muhitinden daha serbest ve geniş ordu muhitine intikal etmiş, memleketin dertlerini ve ihtiyaçlarını görmek fırsatını kazanmış olan Mustafa Kemal, bir taraftan askeri vazifelerinde verimli çalışmaları ile meşgul olurken, diğer taraftan memleketi gittikçe kötüleşen vaziyetten kurtarmak çarelerini düşünüyordu.

Ordu merkezi olan Şamda ö-tedenberi birçok sürgünler bulunuyor ve bu sürgünler muhitinde, memleketi, içinde bulunduğu fena idareden kurtararak, hürriyete kavuşturmak fikri yaşıyordu. Bu maksatla daha 1305 (1889) de teşkil edilmiş olan (Terakki ve İttihat) gizli cemiyetinin bir şubesi burada da vücut bulmuştur.

1314 de bu cemiyetin imhâlî üzerine (Medeniyeti İslâmiye) ve (Kan) adlarında daha iki cemiyet teşkil edilmiş, bu cemiyetler de 1317 (1901) senesinde faaliyetlerini tatil etmek mecburiyetinde kalmışlar ve nihayet 1319 (1903) da (Vatan ve Hürriyet Cemiyeti) adlı bir cemiyetin teşkilî fikri uyanmaya başlamıştı.

İşte Mustafa Kemal şimdi böyle bir muhitte girmiş, böyle teşebbüslerle karşılaşmış. Fikirlerin ve kanaatlerin dinamik bir mahiyet alması için, o fikirlerin ve kanaatlerin kuvvete istihale etmesi lazımdı. Bu da fikirlerin ve kanaatlerin bir cemiyete malol-ması mümkündür. Bunu takdir

eden Mustafa Kemal, içine girdiği muhitin bu müsait şartlarından istifade etti. Varlığı henüz teşebbüs safhasında bulunan (Vatan ve Hürriyet Cemiyeti) 1321 (1905) de fiilen teşekkül etti ve onunla faaliyete girdi. Bu cemiyetin Yafa'da ve Kudüs'de birer şubesi açıldı. Mustafa Kemal bu suretle siyaset hayatına girmiş ve düşüncelerini tatbikat sahasına koymuş oluyordular.

O tarihlerde Makedonya, iç ve dış ihtirasların kaynağı ve çarpıştığı bir yerdii. Bu sebepten bu muntaka mütemadi isyan, ihtilâl, şakavet hâdiselerine çalkanı-yordu.

Devlet idaresinin zâfları, fenalıkları en ziyade buralarda göze çarpıyordu. Hükûmet bu hâdiselerle önlemek ve bastırmak için üçüncü orduyu kuvvettii bulun-duruyor, Harbiye Mektebinden çıkan genç subayların çoğunu bu-raya gönderiyordu. Bu suretle Makedonyada büyük mikyasta açık fikirli subaylar toplanmıştı.

Daha yakından garbin tesiri altında ve mütemadi hâdiseler içe-risinde yaşayan bu subaylar vatanın maruz bulunduğu âkıbeti daha açık görüyorlar ve vatanı böyle bir âkıbetten kurtarmak kaygısı onlarda çok canlanmış bulunuyordu.

İşte Mustafa Kemal beslediği emellerin ve mefkûrelerin ta-hakkuk etmesine en müsait ve böyle bir tahakkuka en ziyade muhtaç olmakla beraber, aynı zamanda kendi doğum yeri olmak itibarıyla da ayrıca âlâkalandığı

bu muntakada bulunmak, Şamda vücut bulan teşkilâtı buraya da nakil ve teşmil etmek istiyordu. Binaenaleyh resmî yollarla Makedonya muntakasına gitmek imkânını göremiyen Mustafa Kemal, bunu izinsiz gitmek suretile temine teşebbüs etti.

322 (1906) senesi nisanında Suriyeden kaçarak, Mısır ve Yunanistan üzerinden Selâniğe gitti. Burada bir aydan fazla kaldı. Selâniğe (Vatan ve Hürriyet Cemiyeti) nin şubelerini teşkil etti. Fakat hükûmetin şiddetli takibati, kendisinin gizli olarak tekrar Suriyeye dönmeyi mecburi kıldı. Bu hareketle Musuafa Kemal aynı zamanda kendisinin bu muntakaya nakil imkânlarını hazırlamıştı.

Filhakika kendisini tanıyan arkadaşlarının ve kendisini takdir eden dostlarının sihi vaziyetine istinat ettirdikleri yardımlarla 3 Eylül 1323 (1907 Eylül 16) tarihinde üçüncü orduya nakil ve 9 Haziran 1324 (1908 Haziran 22) de Şark Demiryolu Müfettişliğine tayin edildi.

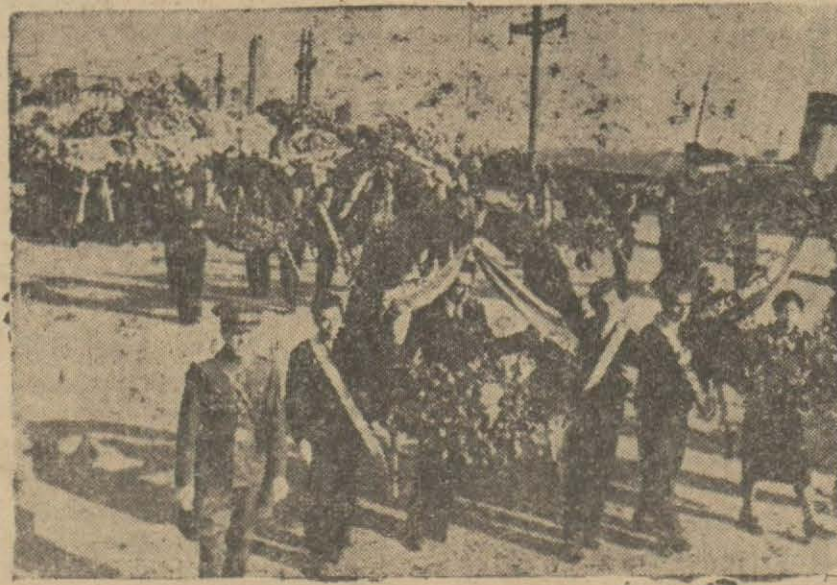
İşte bu nakil keyfiyeti, Mustafa Kemal siyasi faaliyetinin daha canlı ve verimli bir surette işlemeğe başlaması imkânını temin etmişti.

(Vatan ve Hürriyet Cemiyeti) Selâniğe faaliyete geçtiği sırada, eski (Terakki ve İttihat) cemiyetinin isihalesi olan (İttihat ve Terakki Cemiyeti) ile karşılaştı. Ayn gayeyi takibi ve istihdaf

eden bu iki cemiyetin bu suretle ayrı ayrı çalışmaları doğru olamayacaktı. Bu vaziyet gerek da-hilde ve gerekse haricte bu cemiyetlerin faaliyetlerini aksatabilir. Binaenaleyh bunları birleştirmek lâzım geliyordu. Bu birleşmeyi temin maksadıyla (Vatan ve Hürriyet Cemiyeti) mensup-larile (İttihat ve Terakki Cemiyeti) mensupları arasında cereyan eden müzakereler neticesinde (Vatan ve Hürriyet Cemiyeti) nin feshine ve daha eski ve her tarafta tanınmış olan (İttihat ve Terakki Cemiyeti) namı altında birleştirilmesine karar verildi.

Bu suretle Mustafa Kemal İttihat ve Terakki Cemiyetine intisap etmiş oldu.

1908 meşrutiyet inkılâbını yapan bu cemiyette Mustafa Kemal mücadelecilik vaziyette çalıştı. Bu mücadelenin mevzuu: İnkılâ-

Büyük Atatürk'ün cenazesi köprüden geçerken

ATATÜRKÜN MUVAKKAT KABRİNİ ZİYARET

"MINTAKALAR ÇOK, YOLLAR ÇOK..."

Atatürk'ün hususi meclislerinde bulunan mebuslarımızdan bir zat «O» nun ağzından dinlediği bir hatırasını şöyle anlatıyor:

— Bir gün İsmet Beyi (İsmet İnönü) davet etmiştim. Şişli'deki evimde beni yalnız bulan İsmet Bey: «Yine ne var?» diye sordu. Bu suali sorarken, gözlerinin içi, malûm olan yüksek zekâsı ve emniyet, itimat vadeden derin şetareti ile fırıl fırıl dönüyordu.

— Senden ne haber? dedim.

— Tahmin ettiğin gibi!

Dedim ki: — Şuradan bana bir Türkiye haritası bul. Masaya aç. Onun üstünde seninle konuşacağım.

İsmet Bey derhal lâzım olan haritayı buldu. Açtı ve sordu:

— Ne yapacaksın?

Bu münasebetle ilâve etmeliyim ki, aramızda en iyi anlaşlığımız İsmet Bey bu mülakatın sebepsiz olmadığının hemen hükmetmişti.

— Meselâ, dedim, hiçbir şıfat ve salâhiyet sahibi olmaksızın Anadolu'ya geçmek ve orada kurtuluş çareleri aramak için en müsait muntaka ve beni o muntakaya götüreceğim en kolay yol neresi ve hangisi olabilir?

Yüzüme baktı. Neşe ve ümit içinde güldü ve:

— Karar verdin mi? diye sordu.

— Şimdilik bundan bahsetme! Bana sırf memleketi, halkı ve orduyu anlamış, vaziyeti yakından görmüş, tehlikenin büyük-lüğüne şüphesi kalmamış bir arkadaş gibi cevap ver, dedim.

İsmet Bey haritanın açılı bulundugu masa kenarındaki sandalyaya ilişti. Düşünmeğe başladı. Bu sırada ben salonda, ayakta dolayıyordum.

Nihayet İsmet Bey ayağa kalktı, gülerak:

— Mıntakalar çok... Yollar çok... dedi.

Bunların daha cezri olması ve ordunun siyasetle iştigal etmemesi esaslarına dayanıyordu. Fakat bu meselelerde arkadaşlarla anlaşamadı. Binaenaleyh siyasi faaliyetten çekildi. Bundan sonra faaliyetini ve mesaisini orduya hasretti.

En zor inanılan hâdise Atatürk'ün ölümü olmuştu

(5 inci sahifeden devam)

hisleri tekrarlıyacagız, aynı hatıraları yadedeceğiz.

Susuyoruz, bütün insanlar susuyor. Gözlerimiz konuşuyor ve düşünüyoruz. Kafamızın içinde O'nun hayali. O hâkim bakışları, mavi gözleri, gür kirpikleri, sarı saçları ile kafamızın içinde..

Ata öldü mü? Sahi bu güzel insan öldü mü?

Ah, inanmamak ihtiyacı, ne çok kıvrandırıyor, bizi. İnanmama kistiyoruz.

O sabah, İstanbul'da güneş doğmadı. Küre, ilk defa, bu harikâlâde hâdisenin rûknatıs kuvveti altında olduğu yerde duraklamıştı. Güneş arkalarında, ta arkalarında kaldı. Ne ışık yüzü gördük, ne aydınlık. Sular kara, gök kara, ağaçlar kara idi.

Dolmabahçe sarayının beyaz

mermer sütunları, siyahlaşmış, sarılaşmış mermer merdivenleri siyahlaşmıştı. Sokakta, zifiri karanlıkta yürüyor gibi idik; nereye adım atacağımızı bilmiyorduk.

Haberi ilk duyanlar, birden b-nanmıyor, kendi kendine bir kabus, bir buhran geçirdiğine hüküm ediyor; sonra, kosa kosa en çok, en fazla itimat ettiği insana baş vuruyor, soruyordu:

— Ata ölmüş, öyle mi, sahi mi?

—

— Nasıl olur?

O anda haleti ruhiyemiz, bizi, en çok itimat ettiğimiz insanlara dahi şüphe ile bakıyordu.

Ne olur, biri çıksa da:

— Hayır..

Dese, bu insan kim olursa olsun ona derhal inanacaktık.

Bugün, içimizde artık şüphe kalmadı. Ata gönlümüzde yaşıyor. Onu ebediyete kadar yaşat-masını bileceğiz

Atatürk'e ait hâtıralarımdan...

(5 inci sahifeden devam)

bul bir denizaltı gemisi tarafından torpillenmişti.

O günlerde de Atatürk'ün bulundugu büyük Trakya manevraları yapıyordu. Ben de bir gazeteci sıfatıyla manevralara iştirak etmiştim. Bir istihafat ye-rinde Atatürke arzettik:

— Meçhul bir denizaltı gemisinin her nasılsa Çanakkale'den Marmaraya girdiği kat'i bir müşahade olmamakla beraber, haber alınmıştır. Hüviyetini tahkik edelim mi?

Kaşlarını çatı ve bir sigara yaktı:

«Hüviyetini sonra tahkik e-cersiniz. Evvelâ, Boğazlardan çık-masına mâni olursunuz ve derhal batırırsınız.»

(Bu meçhul denizaltı gemisinin o vakit de gazete'lerde yazıldığı gibi aslı çıkmamıştır.)

★

Atatürk'ün gözleri... Bu mavi, keskin gözleri dik ve sürekli bak-mak kabil olamazdı. Fakat gözle-rin bir makineyi parçalıyaca-gına inanmak da güçtür değil mi? Size bu hususta, şahidi olduğum bir endişeyi anlatacağım:

Montre muahedesi'nin müzake-releri esnasında İsmet İnönü, yan-larında bazı vekillerle birlikte ve tayyare ile İstanbul gelmişti. Atatürk, Florya deniz köşkünde idi.

İsmet İnönü, Akşam üzeri Ankaraya dönecekti. Atatürk'le bir-likte Yeşilköy tayyare meyda-nına geldiler.

Daha İnönü, binmeden Atatürk tayyareye yaklaştı ve içine girdi. Bu esnada tayyarecilerimizin yüzle-rinde mühim telâş eserleri görüldü. Manasını bir türlü an-layamadım. Fakat tayyarenin o-turacak kısmını gördükten sonra yere indi. Şimdi tayyarecileri -

mizin endişelerinden eser kal-mamıştı. Atatürk, İsmet İnönü'ye selâmetledi.

Merakımı gidermek için tay-yarecilerimize ilk telâşlarla son-ra ki sükûnetlerinin sebebi sor-dum:

— Atatürk'ün gözleri, biliy-musunuz ki; ne kadar kuvvetli keskindir. Gittikçe karar ver-giden endişe ettik. Çünkü bu keskin gözlerin makinede arka-meydana getirmesinden korkma-Bereket versin ki sadece telâş et-tiler.

Size garip gelecek amma, Ata-türke tayyare seyahati gelmi-yor. Bir kere Berlinde ve bir defa bo-sa yerde tayyareye binmişler. Ne ikisinde de tayyareler on, on beş metre yükseldikten sonra motor-lar bozulmuş, tayyareler inme-yi mecbur kalmışlardır.

★

Atatürk'ün elleri kadar güzel el görmedim. Nasıl anlatı-yor. Ince, uzun; fakat tam manastir-mevzun parmaklar, çok ince ta-naklar, ne yumuşak ve ne de sert her vakit sıcak bir el.

Son hastalığından evvelki ge-lişlerinde de, soğuk almışlar. Dol-mabahçe sarayında tedavi gör-müşlerdi. Ankaraya avdet edi-yorlardı. Yakası kırıklı boz ren-gi paltolarının içinde yüzü oldukça zayıf görünüyordu. Haydarpaşa garında, kendilerini uğurlamaya gelenlere iltifatlarda bulunuyor-lardı.

Atamın elini öptüm. Çok nazik ve hoştu. İçimi hain ve gizli bir kurt ezdi:

— Acaba son öpüşüm mü? Dudaklarını, hâlâ yanıyor. Son öpüşüm ve son görüşüm mü meğer!

Teşfik Necati Köse

